

Abonamentele

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună
mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 fr., $\frac{1}{2}$ an 20 fr., 1 an 40 fr.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Insertiunile

Un șir garmond prima dată 7 cr.,
a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.,
și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3.

Se prenumără și la poste și librării

Un număr costă 5 cr.

Epistole nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se înapoiază.

Sibiu, 24 Ianuarie st. v.

Frații noștri din Cluj au dovedit încă odată, că sînt neadormiți și totdeauna gata de a se expune pentru cauza cea bună.

Compatrioții noștri maghiari din Cluj, după toate cele petrecute în anul trecut, s'au întrunit și, cu primarul în frunte, au luat hotărîrea de a înființa pentru tot Ardealul o reuniune maghiară de cultură.

Dacă scopul, în vederea căruia s'a proiectat această reuniune, ar fi numai răspîndirea culturii ori apărarea intereselor culturale ale Maghiarilor din Ardeal, ar trebui să ne bucurăm cu toții, că țeara va avea în viitor cu unul mai multe organe de binefăcătoare lucrare socială. Discuțiunile urmate în întrunire, lămuririle date de diarele din Cluj și, mai presus de toate, apelul adresat autorităților publice din țeară ne conving însă, că caracterul reuniunii proiectate eminamente agresiv, că e vorba de organizarea luptei de rasă, de care țeara suferă atât de mult.

Era dar' lucru firesc, ca tocmai frații noștri din Cluj, cei în prima linie amenințați de această agresiune, să indice și linia de conduită, pe care trebuie să o observăm cu toții față cu această nouă fasă a luptelor ce ni se impun. Ei au și făcut-o aceasta, și nu rămâne decât ca toți de pretutindenea să facem ca dinșii, pentru-ca să fie unitate de procedere în rezistența noastră.

Dacă Maghiarii vor să se organizeze, aceasta e treaba lor. N'au decât să o facă ei între ei. E însă periculos ca această organizare să se facă prin autoritățile publice, oare-cum după porunca stăpînirii. Aceasta o vor însă Maghiarii. Ei au făcut apel la toate autoritățile administrative din țeară, cerînd ca ele să-și pună toată influența pentru spriginirea proiectului de reuniune. Cu alte cuvinte, Maghiarii cer, ca șefii administrativi să ordone tuturor celor ce atîrnă de dinșii înțrarea în proiectata reuniune.

Aceasta nu se poate.

Există în toate țările cu organizațiune modernă europeană o libertate de asociare: o au și Maghiarii în Ungaria. Noțiunea unei asociații silnice e însă în contradicție cu ideile moderne. Și dacă Maghiarii caută chipuri de a silii pe oameni să se reunească în vederea unor scopuri particulare maghiare, nouă nu ne rămîne decât să căutăm și noi mijloace de a-i silii pe oameni să rămîna departe de dinșii.

Aceasta nu o voim noi, și de aceea trebuie să facem tot ceea-ce ne stă în putință, pentru-ca să nu fim siliiți a o face.

Acesta e înțelesul atitudinii fraților noștri din Cluj.

În congregațiunea comitatensă, dl Ladislau Vajda a tras luarea aminte a concetățenilor noștri maghiari asupra consecuențelor sinistre, pe care trebuie neapărat să le aibă noua acțiune proiectată de dinșii, și a stăruit, ca autoritățile comitatense să intervină pe lîngă guvern, ca să nu aprobe

statutele reuniunii proiectate. Zelosul nostru compatriot a fost spriginit de bravul propop gr.-cat. al Clujului, părintele Gavrilă Pop, de dl Truța și de toți ceilalți membrii români ai congregațiunii, care, deși puțini, reprezintă aproape totalitatea populațiunii din comitat.

Prin aceasta ei și-au împlinit o datorie față cu țeara și în special față cu concetățenii lor maghiari, căci în prima linie ei, care trăiesc în contact continuu cu acestia, sînt chemați a-i informa despre adevăratele noastre dispozițiuni.

Rămîne acum, ca toți cu toții să-și aprobăm, pronunțîndu-ne în același sens ca dinșii.

Un al doilea act al fraților noștri din Cluj este concertul ce vor arangia, Joi, la 12 Februarie st. n.

După toate cele petrecute în curgera anului trecut, acest concert este un act, prin care ei se afirmă, că sînt hotărîți să susțină viața română culturală chiar și în Cluj, că se simt acasă la ei, întocmai ca Maghiarii, că după toate încercările de intimidare, merg înainte.

Pot să o facă, fiindcă se știu spriginii de frații lor, o parte însemnată a țerii, și partea cea mare din această parte de țeară.

Să le dăm această spriginire și să facem să se știe, că o au.

Revistă politică.

Sibiu, 24 Ianuarie st. v.

Din incidentul procesului de presă al diarului nostru, diarele cele mai de frunte guvernamentale din capitală și micii tirani din Cluj joacă „csárdășul” cu un foc și exaltare, de ție-se pare, că le sar pîteni din călcăie. „Nemzet” carele a trimis pe ziua de 3 Februarie anume pe un raportor la Sibiu, și-a umplut coloanele numărului de ieri cu telegrame și corespondențe despre decurgerea procesului, și își ia ostaneală a-și aduce aminte cu o cale în primul articol de o nouă organizare a curților cu jurati din Transilvania. Tot pe calapodul „Nemzetului” șerie și „Pester-Lloyd”. Ambele stăruiesc prelungă restrîngerea libertății de presă, și dic că pe cât e de liberal guvernul actual și pe cât e de puternic domnul Tisza, în cele din urmă totuși va trebui să meargă înainte cu curentul și se satisfacă în direcțiunea aceasta dorinței societății maghiare. În raporturile lor diarele maghiare sînt lipsite cu totul de obiectivitate. Succese și resucesc lucrurile într-o atîta încît acestea trebuie să apară înaintea cetitorilor și altcum destul de preocupati într-o culoare cu desevîrșire opusă. Noi ne-am plîns adeseori despre neexactitatea, cu carea domnii diaristi maghiari informează pe publicul cetitor despre afacerile noastre. Credeam că o fac din necunoștință de cauză, ce încă se poate atribui numai indulgenței noastre, cari treceam totdeauna cu vederea, că diare, cari au pretenția de a trece de diare mari și vedute nu dispun în redacțiunea lor de oameni, cari cunosc cel puțin limbile țerii, ca să nu li se dea ocaziune atît de deasa a falsifica adevărul. La unele diare precum e și clujanul „Kol. Közlöny” e vedită in-

tențiunea reutăcioasă față cu causele Românilor. Abstragînd dela raporturile neexacte, numita foaie tot ceea-ce traduce și reproduce din diarele noastre nu o face fidel și ține astfel pe cetitorii și maghiari mereu în rătăcire cu privire la ceea-ce dorin și la ceea ce scriem în interesul binelui comun.

De tot caracteristic e raportul din „Kol. Közlöny.” despre mersul procesului nostru de presă. „A mulatság 9 órakor kezdődött” — így írja a Tribuna ma érkezett száma. (Petrecerea s'a început la 9 oare. „așa se scrie în numărul „Tribunei de astăzi.”)

Tribuna n'a scris, nici că a putut scrie așa ceva; lucrul a fost cu mult mai serios și momentos, decât să facă glume rele ca „Kol. Közlöny.” — După un astfel de neadevăr numita foaie continuă descrierea procedurii întregi începînd cu caracterizarea persoanelor acuzate, făcînd aceasta într'un mod bruse, și lipsit de cele mai primitive noțiuni ale buneii cuvințe, — apoi își fînesce raportul cu proverbul latin: „Fide, sed cui: vide!”

Ce spirite mici!!

De politica colonială s'a îndrăgit și Austro-Ungaria. După cum se spune în consiliul ministrilor comuni, ținut de curînd în Viena se se fi atins și cestia aceasta, și anume, că oare să păsească și Austria în emularea puterilor europene pentru cîștigarea de teritorii fără stăpîni și să deschidă și ea o eră de politică colonială? Noi deocamdată nu ne putem exprima asupra acestei cestii. Vedem, că puterile, cari umblă în ruptul capului după cîștigarea de colonii în celelalte părți ale lumii înțimpină greutăți, — și prevedem, că multe conflicte nu se vor pute de loc încungiura. Italia încă a dat de belea cu expedițiunea sa la marea roșie. Italia are intenția de a ocupa Suakim și Massauah. Cea din urmă însă e ținta acțiunii. Acest post se află de present în mâinile Egiptului, și lumea e curioasă a șei, că sub ce pretext va voi Italia a ocupa locul acesta. E posibil, că Anglia îi va face serviții și va presiona asupra Chedivului, de a părăsi garnisoana de voiă bună. Prin asta însă nu credem, că se va aplană aferul. Massauah, precum și tot Sudanul e o parte întregitoare a Turciei, și Italia poate ușor să aibă greutăți cu Poarta. Și deși se dice, că Anglia a pregătit la Portă toate lucrurile, în Constantinopol totuși vor afla, că Anglia n'are drept de a dispune de teritorii, cari nu sînt proprietatea ei. „Kreuzzeitung” din Berlin dă expresiune îngrijirii, că tractînd Italia drepturile Turciei cu prea mare ușurătate, ca și când ar fi sub întrebare o avere fără de stăpîni, foarte ușor pot să obvină conflictele cele mai serioase. Și întru adevăr, diarele oficiale unguresci încep a se teme nu atît de Italia, cât de rola, pe care a luat-o Anglia în politica colonială.

„Művelődési egyeslet.”

Cluj. 1. Februarie 1885.

Din congregațiunea comitatului Cojocna.

Sămbătă în 31 Ianuarie n. s'a ținut aici în Cluj adunarea de eamnă a comitatului Cojocna. Membri sau prezentat puțini, cu toate, că o foaie locală a tras atențiunea cetitorilor sui în preșeara adunării asupra moțiunii domnului Ladislau Vajda cu privire la înființarea reuniunii de maghiarizare în Transilvania, ce avea să se desfașureze în linia aceasta.

Moțiunea aceasta a venit pe tapet în congregațiune la 11 oare dimpreună cu provocarea primarului Haller, să fie reprezentat și comitatul acesta la constituirea reuniunii maghiarizatoare.

Părerea comitetului permanent a fost cu privire la aceste 2 obiecte, ca moțiunea dlui Vajda să se fie reiectată, ear' provocări dlui Haller să i se satisfacă delegădu-se din adunare vice-comitele Gyarmathi ca reprezentant al comitatului la constituirea reuniunii.

În comitatul acesta este știut, că toate merg ca pe ață. Se fac propuneri cu 24 oare înainte. Comitetul permanent își dă opiniunea, apoi în adunare se iau spre știință. Dacă cu toate aceste din când în când mai vorbesce cineva în contra părerii comitetului permanent, frații maghiari sbiară „szavazunk! szavazunk!” să votăm! și lucrul easă de minune ca din mașină. Propunătorul se poate tot sfărma apoi, că mătădorii rid în pumni.

Moțiunea dlui Vajda însă a avut alt efect, la care nu s'a așteptat ardătorul de foi românesce v.-comitele Gyarmathi. Ea a dat prilej la o desbatere mai bine de 2 oare și i-a făcut pre fericitorii comitatului acestuia de a asuda, ca și când ar fi cădînd. Ei! na-i ce face! hoji de Valachi nu abdic de drepturile lor cu una, cu două! Ei au obraz de a protesta, de a se viața în contra tirăniei! Au îndrăzneala de aici în centrul culturii maghiare, dau de gol intențiunile cele „patriotice” ale celor dela cărmă. Când afli oameni de acestia periculoși, cauta să asuți! Dar' la obiect!

Di Vajda cerînd cuvîntul a cetit moțiunea din care — pre scurt — a rezultat următoarele:

Considerînd, că precum a observat un bărbat de stat eminent maghiar, deja reposat, pe la anii 60 și cu el dimpreună și alți patrioți maghiari, deși în variațiuni diverse, că buna înțelegere între diversele naționalități concloitoare este acel talisman, care este condițiunea viitorului patriei maghiare;

Considerînd, că până când a fost luat în considerare acest talisman la începutul erei constituționale, efectul lui fericitor a început a se observa în apropierea de olaltă frățască a popoarelor străine.

Îndată ce calea începută s'a părăsit și s'a luat alte scopuri de îndreptar, a început a se vesce și floarea buneii înțelegeri între frații maghiari și naționalitățile concloitoare, și s'a înlocuit cu o oareceală străină în proporțiunea în care s'a scurtat drepturile și beneficiile date mai nainte naționalităților nemaghiare, sau a fost scoasă din viața practică cu vătămarea oarbă a legilor, precum „legea despre îndreptățirea egală a naționalităților”, care deși nu îndestulesce perfect toate pretensiunile naționalităților, dar' aplicate conștientios până în fine, ar fi servit spre folosul și linișcirea naționalităților. Prescriptele acestei legi cu încetul au devenit litere moarte. Limbile nemaghiare s'au scos din folosirea oficială contra legilor. Influența naționalităților la comitat și la alegeri s'a redus la zero.

Noi Români precum cu durere vedem nu numai că nu sîntem spriginii de loc materiale, ci nici chiar în scopurile culturale nu sîntem ajutoarați de locul locului. Art. de lege 44 din 1868 impune statului datorința de a se îngrijii, ca instituturile de învățămînt susținute de stat, unde cutare naționalitate locuesce în majoritate să i se propună limba, ca așa să se cultiveze fie-care în limba sa maternă. Statul nu numai că n'a ridicat institute de învățămînt cu limba română sau în institutele cari sînt nu numai că n'a introdus limba română, ci în loc de a face aceasta a introdus și în institutele române limba maghiară în măsură mai mare precum ar trebui, și nu odată în loc de sprigină a pus pedeci în calea cultivării naționalităților neconcedînd, ca acele să-și poată ridica institute proprii din filerii lor adunați, sau ca să-și ajute scoalele cu obligațiunile de stat și cu crasimele cele scurte, cari constituiesc averea lor privată și proprie.

Considerînd, că cauzele aceste, (cari altcum numai o parte fac din gravaminele noastre și la cari nici nu adaugem greutățile cele, mari cari le suportăm la olaltă) în sine motivează destul neîndestularea cea generală și mare, ce se află între naționalități și care numai acela o poate nega, care voesce să fie amăgit sau să amăgească pe altul. Cu toate aceste de un timp încoace stăm față cu un cas doară mai vătămător decât toate altele, adică cu societăți deja înființate și înființînd, cari sub numiri diverse lucră într'acolo, ca naționalitățile nemaghiare să le contopească în

națiunea maghiară prin ce firesc crește jalusia naționalităților!

Considerând, că reuniunile aceste provoacă indignațiunea dreaptă a naționalităților și așa a Românilor cu atât mai tare, cu cât aduc de pretext lăptrea patriotismului între nemaghiari, ce implicite conține acusa aceea nu odată ventilată publică, că la conlocuitorii nemaghiari lipsesce virtutea patriotismului! Ca și cum nu și ei la olaltă cu Maghiarii ar fi susținut și apărât patria comună în decursul secolilor și ca și cum nu ar fi sângerat pe câmpul de luptă mii și mii de ostași Români în apărarea fidelă a patriei și a tronului dimpreună cu Maghiarii sacrificându-și viața? Despre ce mărturisesc decorațiunile și medaliile de aur date regimentelor acelora din partea Maiestății Sale ces. reg. apostolice în care au fost și Români, precum și distincțiunile acele date regimentelor grănițeresci din care una este dată de Iosif II pentru viteză cu numirea „Virtus Romana Rediviva“ pe sigilul regimentului!

Dacă istoria ne arată și casuri triste, când Români transilvăneni s-au luptat contra Ungurilor, aceasta nu a venit din lipsa de patriotism, ci a urmat din dorirea de a se pute scăpa de sub jugul slaviei. Causa întâmplărilor celor triste din 1848/9 încă este de a se atribui în mare parte intențiunilor de desnaționalizare ce se practisau atunci, și încep a se practica și acum!

Presupunând însă, dar neconcedând că ți-nuta Românilor transilvăneni din 1848 servese de motiv reuniunii de maghiarizare transilvăneană, și în cazul acesta cum se poate justifica tendința maghiarizatoare a reuniunilor față cu acele elemente de a naționalităților cari totdeauna s'a luptat în rind cu Maghiarii și nu în contra lor? Ce înțeles are atunci reuniunea maghiarizatoare din Satu-mare, când este știut că toată românimea din Ungaria atât în 1848 cât și mai înainte a ținut tot cu Ungurii?!

Considerând, că de și tendința Maghiarilor este bună încât vre se asigură existența rasei lor, cu toate aceste și aici scopul nu sântifică și nu nobilizează ori-ce mijloace cum este d. e. a se ridica pe sine cu debilitarea altei naționalități.

Considerând, că în reuniunile aceste sunt invitați a lua parte oameni de diversă cultură și oficialii comitatelor cu a căror chemare nu se unesce afacerea aceasta, și unii prin prea mare diligență pot aluneca la presiune oficioasă, considerând, că pentru a atrage atențiunea și conlocuitorii la atari reuniuni până aci s'a putut ceti în foile publice ca celelalte naționalități sunt inimice națiunii maghiare și se provoacă la lupta pentru existență tot omul nemaghiar, din toate aceste se poate conchide, că de și nu este intențiunea autorilor reuniunilor, — aceste vor servi pentru deșteptarea pasiunilor, ura de rasă și tocma și dacă nu vom aduce acuma urmări mai triste pentru patriă, urmări de ce D-șu se ne ferească dar' vor prepara trenul pentru viitor la evenimente mult daunose. Se poate să se sporească prin cultur egyleturi națiunea maghiară cu câteva mii de proslădi dar' oare pute-se-va lua în considerare aceasta dobândă față cu ura cea mare ce se va excita în milioanele naționalităților?!

Considerând, că mai ales în cetăți se contopesc mereu și alte elemente în națiunea maghiară fără forțare și fără cultur egyleturi numai și numai prin influența înpregiurărilor. Și o atare sporire fără machinațiuni și fără silă nu poate fi considerată din partea nici unei naționalități

de vătămă din partea Maghiarilor precum nu se poate lua în nume de rău dacă vreau frații maghiari a menține pre conaționalii lor unde se ved amenințați prin absorbirea în alte naționalități.

Spre ajungerea acestor scopuri însă nu sunt de lipsă cultur egyleturile, pentru-că pot aduna bani prin colecte, pot face tot ce e de lipsă pe cale privată, pentru-că este știut, că Maghiarii nu sunt indiferenți, ci de multe ori prea preste măsură zeloși în asemenea cestiuni. Apoi le stă întru ajutor statul, care a introdus și în scoalele naționalităților limba maghiară!

Pentru-ce sunt dar' de lipsă cultur egyleturile? Singur numai pentru a nutri și a crește și mai tare jalusia naționalităților nemaghiare.

Considerând, că chiar și de cumva va fi misiunea reuniunii aceste și numai defensivă adevă de a apăra pe Maghiari de romanisare și de a-i dobândi pre cei romanisați, nici atunci nu poate fi nesuspiciunată, și și atunci prin prea mare zel al unor membri s'ar excita gelosia naționalităților, căci ușor s'ar țin de romanisați și indivizi de aceia, cari nici odată nu au fost Maghiari. Apoi și în cazul de față oare se va țin reciprocitatea față cu miile și decile de mii de Români deja maghiarisați între, cari sunt nobili și aristocrați etc.?!?

Considerând, că bărbății cei mai eminenți au constat, că ori-care națiune numai în limba sa proprie se poate cultiva cu ușoritate, considerând, că limba maghiară au învățat-o foarte mulți și până aci de voie bună și o vor învăța și de aci încolo, dacă nu vor fi forțați, pentru-că în cazul acesta nime nu o învață bucurios, precum nu au învățat nici Maghiarii limba germană sub machinațiunile absolutismului. După-ce însă acestea au trecut, au început a o învăța de bună voie!

De cumva însă învățarea limbii maghiare se potfesc sub titlul, ca respectivul cu mai mare ușurință se poată ocupa oficiile statului, atunci această înpregiurare nu se poate numi decât o satiră amară, vedând, că câți Români bine cualificați, cari știu și unguresce perfect, rămân fără oficiu, câți sunt cari se pensionează, câți sunt, cari repauează și apoi nu se mai înlocuiesc cu alți Români, și câți sunt, cari între aceste înpregiurări, cu toate că știu limba maghiară, sunt siliți a-și părăsi patria!

Scopul reuniunilor acestora este rău și din acest punct de vedere, că și după situațiunea lor geografică și etnografică, Români și Maghiarii au altă chemare dela D-șu, nu ca se slăbească unii pe alții, ci se se apere împrumutat. Aci afirmă, că nici acum nu a abdis de acea sperare, deși de multe ori s'a înșelat amar, că va veni timpul, (numai se nu vină atunci, când va fi prea târziu, și pentru unul și pentru altul) când simțimintele cele inimice vor fi schimbate cu simțiminte de amic adevărat precum se recere imperativ de interesele amăn-durora. Mult ar pute face în această privință foile publice, căci dacă ar înceta foile maghiare câteva luni cu suspiciunările lor față cu Români și ar lăsa din atacurile și defaimările continue și ar pertracta cestiunea naționalităților obiectiv, îndată ar începe și foile nemaghiare a serie într-alt ton și prin aceasta ar fi făcut un pas mare de apropiere.

A mai ăis dl Vaida și aceea, că pasul întâiu la încercările de împăciuire s'ar cuveni să se facă din partea Maghiarilor și ar fi cu scop ca bărbăți ca L. Mocsári, Jrányi, Banhid

ministru C. Tisza, C. Julius Andrásy minis. Pauler, M. Iokai, Coloman Szél com., E. Pechyi, ear' dintre transilvăneni Br. Lud. Jozska Cons. Col. Eszterházi, A. Bende, Paul Biró, Ales. Páll, Dézsi și alții se iee în mână încercarea împăciuirii ear' nu nisce oameni ale căror inimi sunt călbăgite de ură contra tot ce nu e maghiar respective pline de ură contra Românilor! Scopul e destul de momentos ca să merite a se face o atare încercare, însă se fie în adevăr sinceră. În special o împăciuire cu Români acestei țeri este cu atât mai posibilă, cu cât dorința Românilor în realitate este, ca să poată rămâne Români și să li se dee din partea statului spriginiri bine-voitoare, ear' nu se li se pună pedeci intereselor lor culturale și materiale. Spriginul se fie în acea proporțiune în care contribuiesc și ei la susținerea și apărarea statului. Ajutorul însă se li se dee așa încât să nu se potfească dela ei în schimb limba.

În dreptate și egalitate au să caute panacea frații Maghiari ear' nu în maghiarizare. Pacea bună între popor dă tăria și asigurarea viitorului și a națiunii maghiare. Prin acest talisman se poate asigura dorirea acea a fraților Maghiari, ca să serbeze și al doilea milenar, ceea-ce ăice dl Vaida dorește și dînsul ca se-l ajungă națiunea maghiară în fericire însă numai așa ca se-l poată ajunge și Români ca Români!

Considerând, că celelalte naționalități de parte de a fi împărțite în beneficiile statului în ori-care proporțiune cu suportarea greutăților, ci li se dă partea cu mâna masteră atât pe terenul material cât și cultural, pre când națiunea maghiară este adoptată pre terenul desvoltării de mamă dulce; până când aceste sunt așa până atunci deși ar învăța naționalitățile limba maghiară, aceea nu va servi de altceva decât va fi ca un mijloc mai mult de a se pute sfădi și unguresce cu compatrioții lor maghiari.

Unitatea limbii, nu se poate nega, este de mare însemnătate pentru întărirea statelor, însă nu e de ajuns și nu e neîncungiat de lipsă la înflorirea cutărui stat și la frățietatea popoarelor conlocuitoare, exemplu sunt Irlandezii, cari ursec de moarte pe Englezi cu toate, că deja au trecut prin procesul amalgamisării și toți vorbesc englezesc.

Pentru aceea națiunea maghiară abdicând de ideea de a unifica limba tuturor naționalităților să asigure dreptul fiecăruia ca să nu fie siliți a se considera de fi vitregi ai patriei.

Prin aceasta s'ar elibera și națiunea maghiară de spaima neliniștitoare după care în fiecare naționalitate își vede inimicul și suspiciunează cu gravitate înafară.

Considerând, că societățile deja înființate au ațitat ura de rasă între fiii patriei și până aci, considerând, că toate acele reuniuni cari conturbă buna înțelegere și liniștea între diversele naționalități și confesiuni în patrie sunt oprite prin lege.

Considerând, că intențiunea cea părințească a Maiestății Sale c. reg. apost. etc., ca Austro-Ungaria să fie mama iubitoare tuturor celor ce locuiesc în ea, și ca cu deosebire cu ocaziunea împăciuirii acea promisiune a primit dela conducătorii Ungariei, că interesele tuturor naționalităților vor fi respectate între aceste, și a Românilor și Sașilor din Transilvania:

După toate aceste considerațiuni ca unul care de 3 decenii a luerat din toate puterile pentru împăciuirea dintre Români și Maghiari, propune următoarea moțiune:

1. Ca congregațiunea să roage pre Înaltul minister reg. ung. să se îndure a face dispozițiunile de lipsă ca reuniunile deja existente cu scop de maghiarizare să înceteze cu conturbarea bunei înțelegeri dintre fiii patriei.

2. Ce privește reuniunea înființând la noi în Transilvania, după-ce presupune că respectivii urđitori se vor lăsa a fi capacitați și ambițiunea privată o vor postpune binelui patriei, să fie rugat Ilustr. Sa d-l comite suprem, ca împreună cu alți bărbăți destinați din congregațiunea să-i capaciteze și de nu ar succede atunci să se roage Înaltul minister să nu aprobeze statutele acestei societăți.

3. Să fie opriți prin comitat oficialii municipali de a participa la atari societăți.

4. Să se roage toate municipiile ca să părătescă reprezentațiunea făcândă și totodată moțiunea aceasta motivată să se inducă în protocol.

După cetirea acestei moțiuni și-a cerut cuvântul Rev. d. protopop Gavrilă Pop care a rostit următoarea cuvântare:

Onorată adunare! Propunerea magn. domn Vaida conține un obiect de mare însemnătate, tăiator în venitorul naționalităților conlocuitoare, de aceea îmi țin de datorință ca Român a vorbi la acest obiect. E vorba, d-lor! de societatea maghiarizatoare, care are să se înființeze în Transilvania. Eu sunt deplin convins, că astfel de societate va fi un fiasco, va fi lucrul lui Sisifus, dacă va tenta a amalgamisa pe celelalte naționalități, și în loc de a-și ajunge scopul dorit va produce frecări, certe, neînțelegeri și ură de rasă între naționalități, pentru-că, d-lor, limba și naționalitatea este ađi scumpă la ori-care popor, ele sunt ađi idoli, căruia se închină popoarele. Precum este plăcută Maghiarului limba și naționalitatea sa: așa fi este plăcută limba sa și Românilui, Sasului, Slovaciului etc. *Quod uni justum, alteri aequum*. Pentru aceea, d-lor, vă asigur, că cu cât va desvolta mai mare zel societatea maghiarizatoare în asimilare, cu atăta vor desvolta mai mare zel și naționalitățile în conservarea limbii și naționalității lor, cu atăta vor desvolta mai mare reacțiune. Exemplu e Maramureșul, unde societatea maghiarizatoare „Széchenyi“ a deșteptat pre Români, și i-a făcut atenți să-și grijească limba și naționalitatea.

Ce a ăis dl Dr. Haller în vörbirea de deschidere la adunarea convocată pentru formarea societății maghiarizatoare, că „a nemzet nyelvén él“, aceea Românul, Sasul, Slovaciul etc. o va aplica la sine și va ăice: E drept, că națiunea trăesce în limba sa, de aceea se ne conservăm limba și naționalitatea, ca să nu perim.

Pute-va ăice cineva, că societatea maghiarizatoare voiesce aceea, ca să facă pe toți fiii naționalităților să vorbească limba statului? Dlor, aceea, ca limba statului toți să o vorbească ar fi bine, dar' nu totdeauna e de lipsă ceea-ce e bine. Ungaria e stat poliglot, și aceea trebuie să și rămână. N'au vorbit limba statului naționalitățile Ungariei nici în timpurile, când limba latină a fost limba statului, dar' pentru aceea cu toții au iubit patria, și au apărato în contra Turcilor și a altor inimi, Românul, Sasul, Slovaciul ca și Maghiarul. Apoi în alte țeri nu sunt naționalități, cari nu vorbesc limba statului? Polonii din Posen toți vorbesc nemțesc? sau Irlandezii din statul Angliei? Pentru-ce să sfîrșim ură de rasă între noi pentru un lucru, care nu e de lipsă, și fără de care putem iubi patria ca și Maghiarul?

Foița „Tribunei“.

Antropofagia.

(Urmare și fine din nr. 18).

În 1487 la târnosirea marelui templu dedicat lui Huitzilopochtli de cătră Ahuitmolt, fură sacrificați 72.340 de nefericiți. Masacrul, după cum spune le père Daran a durat patru zile. Sângele curgea în abundență și forma cascade pe terațele templului, în formă de valuri se respândia în cetate și pe stradele ei domnia un miros îngrozitor. Sub Montezuma douăsprezece mii de oameni fură sacrificați la inaugurarea unei petri, destinată ca altar de sacrificiu. Toate aceste crădimi îngrozitoare se finiră la 1518 când Spaniolii fură învingători.

Nici în o parte a lumii sacrificiile sângeroase nu au fost așa de îngrozitoare ca la Mexicani, a ajuns punctul cel mai înalt și a întrecut chiar și pe animalele sălbatice, mulțimea de osamente omenesci rămase ne probează în destul crădimea lor. La poporul Maxas sacrificiile omenesci erau rari, când însă marelui preot ăicea că s'au supărat ăei și cer sacrificii umane, cu toți se grăbiau să vină cu sclavi, servitori, copii spre a-i expune înaintea marelui preot. El alegea pe unul din ei și fixa apoi ăiua, când avea să consulte augurii. În acest timp cei aleși pentru sacrificiu puteau să umble pe unde voiau, să ceară să mănânce la ori și cine; erau liberi, însă de aproape observați, ca să nu fugă. La ăiua sərbării,

preoții îmbrăcați în vestimintele cele mai strălucite și poporul cu cântece și dansuri, conduceau pe nenorociți destinați de a fi sacrificați înaintea ăeilor. Aici ca și la Mexicani li se despicau peptul și scoteau inima încă bătând. Părțile cele mai bune ale corpului și inima le lua preotul, ear' carnea se împărția la asistenți, care o luau cu cel mai mare respect.

Toate aceste obiceiuri sângeroase se ved pretutindenea la pezoarele Americii mai mult sau mai puțin sângeroase. Aceste crădimi se continuă și după venirea Europeanilor, în țările pe care încă nu le cuceriseră.

În regiunea întinsă a Gueniei și a Uruguiului canibalismul era foarte întins. Deși pădurile lor erau pline de vênaturi, deși pământul lor era bun pentru agricultură, totuși instinctul barbar, ce se afla înăscut în ei îi îndemna la aceasta. Făceau excepțiune însă Chibachas, un popor agricultor și bogat, care adora soarele, luna și stelele. La ei se vedea întru câtva un grad mare de cultură, sacrificiile umane nu se făceau decât foarte rar. La sacrificiu soarelui o victimă omenescă, însă aceasta numai din cinci-spre-dece în cinci-spre-dece ani. Tot astfel și Peruvienii, ei sacrificau șerpi sau animale ca lama și altele și rar sacrificau oameni. Popul sau o virgină dintre cele mai frumoase, și oșpețe așa îngrozitoare ca la Mexicani, nu se obișnuiau la ei.

În toate părțile Americii se găsesc probe destul de palpabile despre canibalism, pretutindeni se găsesc grădmi de oase omenesci și de animale amestecate la un loc, ceea-ce probează

că au servit la prăndurile și la orgiile ținute de ei cu ocaziunea sacrificiilor sau a altor ocașii.

Canibalismul cu toată cultura, la care a ajuns omenirea în timpul de față, tot se mai ved oare-cari urme triste la oare-cari triburi ale Australiei și Africe. Stanley, celebrul explorator, ne spune, că la multe popoare din Africa a vedut craniuri omenesci servind de podoabă colibelor lor, și de multe ori a fost amenințat cu strigătele lor: „De la viande! De la viande!“ În Dahomey sau în țeara Achanților se pare că locuitorii din cauza crădimei lor, nu mai aveau nici o sensibilitate, le perise cu totul mila și compătimirea, faptele lor îngrozitoare nu mai aveau margini. Sângele victimelor îl întrebuințau amestecat cu năsip, ca să zidească palatele regilor. Exploratorii în Cafreria ne spun, că carnele găsite de ei erau pline cu oase omenesci. Bărării chiar pomenesc cu satisfacțiune despre prăndurile excelente, ce le ăineau în acel timp.

În India ăeșta Berra nu voia decât sacrificii omenesci și a trebuit toată energia Englezilor ca să pună capăt acestor crădimi. În Indostan la zidirea unei cetăți noi, se zidea de viu câte o victimă în murii ei ăicând, că această cetate va rămâne în oințabilă. Astfel la strămutarea capitalei dela Amarapura din cauză, că o spurcase întrarea (Kalas) străinilor de aici la Mandala o nouă cetate, se zidiră în murii ei două fînțe vii de sex diferit. În Borneo, când unul din șefii Dayakilor pleca la vênătoare de capuri umane (chasse des têtes) tot tribul se aduna și după diferite dansuri și oșpețe, atacau diferitele sate

vecine, omorau pe locuitori și capetele aparțineau șefului, ear' corpurile luptătorilor; după aceea se întorceau în triumf acasă și serbau pe Tirach, omorînd pe prinsoneri în cele mai mari chinuri.

Doctorul Crevaux în una din experiențele sale pe un afluent al Amazonului a vedut pe o femeie bătrână preparând prăndul pentru ai sei, în oală însă ferbea un cap de Indian. În țeara focului totuși mai au o scusă din cauza pământului lor stêrp și lipsa de vênaturi; paserile chiar sunt foarte rare aici, câinii și femeile bătrâne sunt mâncate atunci când le lipsesce nutrimentul. Astfel un june nativ de aici, povestea cu multă naivitate și totdeauna executa chiar grimasurie de durere, pe care le făcuse bunică-sa când a fost friptă spre a fi mâncată. În insulele Oceanului pacific, cu toată bogăția și abundența lor, canibalismul se practică și aci. Tot astfel și în noile Hebride, precum și în insulele Sandwich. Astfel misionarul I. Macdonald, care a locuit aici opt ani, spune, că poporul se află cufundat în cea mai mare demoralizare. Nu mai puțin se afla întins canibalismul și în Noua-Zelanda.

Casuri de antropofagie se ved și astăđi, însă acuma, când cultura a ajuns la un grad așa de însemnat, cel puțin la noi, când fiecare își poate da cont șie însuși, conștiinței sale, dacă nu justiției umane, astăđi ăic, trebuie să fie nisce motive destul de grave, care să mai poată împinge pe oameni la canibalism. Foamea silesce pe om să execute faptele cele mai crude, chiar contra voinței sale. Omul când se află în acele torturi teribile ale ei, nu-și mai poate da cont

Poate va dice cineva că societatea maghiarizatoare voiesc să facă, ca toate naționalitățile să simțască una cu Maghiarii, „hogy velünk együtt évezzenek”, precum se exprimă foile maghiare. Dlor, *qui bene distinguit, bene docet*. În ce privință să simțim una cu Maghiarii noi naționalitățile? În aceea să iubim împreună patria? da dlor, aici și eu ȳic, să simțim una, să iubim patria într-o formă și să o apărăm. Numai apoi patria să ne fie la toți mamă dulce: Românului, Sasului etc. ca și Maghiarului. Ea să nu fie pentru Maghiar mamă dulce, pentru Român, Sas etc. mamă vitregă. Ea să nu se identifice cu rasa maghiară, favorând numai interesele specifice maghiare, ear' interesele specifice ale altor naționalități să le neglige, să le urască.

Dacă Maghiarii așa înțeleg să simțim una cu ei, încât noi să iubim interesele specifice maghiare, ear' ale rasei noastre să le neglijăm, desconsiderăm și urim, atunci mărturisim, că aceasta nu o putem, și nici nu este iertat să o facem. *Et hinc illae lacrimae*, că pentru-că nu neglijem limba și literatura noastră, și nu o iubim și cultivăm numai pe a domniilor voastre ne ȳineți de Daco-Romani, și că căutăm în afară. Da dlor, suntem și nu suntem Daco-Romani. Nu suntem Daco-Romani, încât noi nu tindem în afară, ci voim să trăim și să murim în Ungaria, dar' suntem Daco-Romani într'atâtă, încât noi altă limbă și literatură nu voim să vorbim și să cultivăm, decât numai aceea, care o vorbesc și o cultivă frații nostri de dincolo de Carpați.

Deci dar' dlor! nu ne luați în nume de rău, dacă noi cu limba și literatura voim să fim una cu frații noștri de preste Carpați. Să nu cercăm a ne asimila unii pre alții, să nu ne pierdem timpul împedecându-ne unii pre alții în dezvoltare, ci să ne lăsăm unii pre alții a ne desvolta încât postese interesele de rasă, pentru aceea părținea propunerea Magn. d. Vaida.

La aceste vorbiri a răspuns vice-comitele Gyarmati cu sofisme și apucături nedrepte. El a apărât părerea comitetului permanent adică s'a exmis pre sine de reprezentant la constituirea societății celei fericitoare de patrie inițiată de Haller.

După el a vorbit eară d-l Vaida. Apoi d-l protopop Gavrilă Pop, care i-a spus verde vice-comitelui, că membrii reuniunii maghiarizatoare numai cu geandarmi vor pute intra în scoalele noastre confesionale. A vorbit tot pentru motiunea d-lui Vaida not. com. d. A. Truța arătând cu exemple practice relele urmări ale reuniunilor acestora. Toate înzădar „I... cel fără de lege nu a vrut se înțeleagă”. Să votăm, să votăm („szavazzunk, szavazzunk”) să audia din toate părțile. Și mirare, că între toți Ungurii prezenți nu s'a aflat unul, care se renunțe la ambițiunea de a fi nedrept față cu propunerea aceea justă a d-lui Vaida. Au votat toți prelungă părerea comitetului permanent.

Au rămas Români singuri liniștiți în conștiință că și-au făcut datorița. Onoare lor! Cu toate aceste frații Maghiari erau delăsălași par'că a plouat; nu le-a cădut bine învingerea, cu deosebire nu vice-comitelui Gyarmaty care cu mare greu a mărturisit că nu e vice-comite maghiar, ci e vice-comite comitatului Csojona locuită în majoritate absolută de Români! Vom vedea cum și când ne va face Maghiari, căci pentru acest scop este exmis să se înțeleagă cu primarul Haller.

Când vor aduce sentența earăși voui scrie. Diarele din loc firesc vomează foc asupra celor ce au vorbit cu deosebire, pe Il. Sa Vaida

il numesc Maghiar valachisat și cu această împregiurare vreau și se silesc a demonstra necesitatea reuniunii maghiarizatoare, ca să redobândească maghiarismului pe unul ca și cum este dl Vaida. Se mândrește, că motiunea d-lui Vaida a cădut cu majoritate absolută!

A cădut firesc, că prezenți au fost numai vre-o 6 Români, cari toți cu mândrie au susținut motiunea și vre-o 20 de Maghiari din cari în zadar cearcă cineva să afle baremi unul lipsit de fanatismul maghiarizării căci acela în ȳilele noastre nu-l afli nici între 200 de Maghiari. Toți sânt beți de idea maghiarizării. Opincarul.

Societatea modernă și atheismul.

Lipsa, 31 Ianuarie n. 1885.

„Civilisez, et les crimes deviendront plus rares” adică: Civilizați, și crimele se vor mai rări! Astfel înveța Arago în secolul trecut, dar' n'a avut nefericirea să trăiască, ca să se convingă în persoană, că prorocia lui nu s'a cam împlinit. A venit secolul XIX, poreclit secolul luminilor: civilizațiunea a făcut pași gigantici, dar' crimele, nu numai că nu s'au rărit, ci s'au înmulțit în proporția, în care a progresat cultura. Se pare lucrul paradox, însă este fapt, că aȳi în țerile cele mai civilizate, se comit cele mai multe crime, și încă ce fel de crime! Abia trecuse în câțva spaima produsă prin omorirea comisarului de poliție Rumpff din Frankfurt, și detonațiunile de dinamită, ce-au izbucnit în parlamentul din Londra și în Tower, au alarmat lumea din nou. O boală socială, produsul timpului modern, a molipsit societatea omenescă. S'au ivit în sinul ei un soi de oameni, cari vreau să o restorne cu ori-ce preț. Aceștia nepunând nici un preț pe viața proprie și cu atât mai puțin pe a altora, au format diferite secte, cari consideră omorul ca virtute, și îl impun membrilor lor, ca datoriță. Fenii, nihilistii, anarhistii, cu un cuvânt socialisti se numesc aceste secte, cari răspândesc atâtea teroare în țerile, în care sau în-cuibat. Din Irlanda a trecut această epidemie socială, numită socialism, în Rusia. Nihilistii imitează pe Fenii; se deosebesc numai prin aceea, că pe când Feni; atentează fără privire la persoane, ei numai ca să facă demonstrații, nihilistii atacă persoane singurate, cari trec înaintea lor de conducători sistemului condamnat de ei. Nihilistii alungați au fugit în Elveția, care a devenit astfel un asil pentru socialistii ruși. În Germania și Austria anarhistii sânt considerați ca o fracțiune a partidei sociale-democratice. Din Europa au trecut apoi peste ocean în America; aci s'au lăsat mai tare, pentru-că Statele-Unite le-au lăsat libertate prea mare — până aȳi mai au anarhistii în republica americană localuri publice centrale, unde își ȳin adunările lor. Boala, cum se vede, a luat dimensiuni atât de mari, încât în ȳilele trecute Prusia și Rusia s'au vădut necesitate a încheia o convenție de extradare a criminalistilor, prin care s'a făcut începutul unei legi internaționale anti-anarhiste!

În fața unui fapt atât de trist se întreabă omul: oare care se fie cauzele acestui morbid social? Prin ce faze trebuie să treacă oare un individ, care e în stare a se rezolvi ca să zdrobească în câteva secunde sute de oameni? — Spre a arăta toate cauzele, se cere un studiu îndelungat; mă voui mărgini deci a schița în câteva cuvinte numai unele mai principale.

sclavi și clienți, pe care el îi iubise. De multe ori se întâmpla la popoarele barbare, că nu numai superstițiunea, dar' chiar amorul și devotamentul îi făceau să execute nise asemenea fapte. Astfel femeile indiene din marea iubire ce avea pentru soții lor, se aruncau de bună voie pe rug spre a arde împreună cu dinșii. La moartea vre-unui rege, mulți considerau ca onoare și veniau de bună voie spre a fi omorâți pe momentul regelui lor.

În timpul luptelor pentru liberarea Ierusalimului, cruciații și saracinii se acusau unii pe alții de canibalism. În timpul de astăzi chiar se mai ȳice despre Jidovi, că fac azimile lor cu sânge de virgină sau de copil; și chiar după cum se știe de toți, mai deună-ȳi a fost un proces în această privință aici în Ungaria. Dacă va fi adevărat sau nu, nu se știe cu siguranță; mulți afirmă că este așa, o parte însă neagă.

Din toate acestea își poate face fie-care o idee destul de clară de canibalism din timpul trecut și până astăzi, poate vedea faptele crude și barbare executate de oameni asupra semenilor sei. În adevăr trist tablou se prezintă înaintea noastră, care ne face să ne îngrozim numai când ne gândim asupra acestor fapte neumane de o tristă reminiscență pentru noi. Ori și care din noi înțelege acuma rolul, pe care îl au puterile cele mari ale Europei, care cu toate trebuie să intervină, ca în țerile unde se mai practică nise asemenea acte, ca în Africa și Oceania, să fie stărpite cu totul.

P.

Mulți susțin, că situațiunea politică, a diferitelor state ar fi o cauză principală a socialismului, că prin urmare nihilismul ar fi o urmare a absolutismului rusesc, anarhismul a legii socialiste germane și fenismul o expresiune a nemulțumirii Irlandezilor cu guvernul englez. Ce e drept, experiența justifică această aserțiune, căci atentatele se comit cu deosebire la viața acelor persoane cari conduc politica: în Rusia e atacată dinastia domnitoare, în Aglia parlamentul, și în Germania monarhia și ministrii. Alții consideră socialismul ca un produs al stării materiale miserabile, în care zace multă lume. Această afirmațiune e justificată prin împregiurarea, că socialismul își recrutează cu deosebire aderenți din sinul proletariatului. Alții însă, cari se pare că cugetă mai profund, caută rădăcina răului în lipsa unei adevărate educațiuni și în spiritul timpului — și aceștia au mai mult drept.

Mai toți socialistii fără deosebire n'au nici un simț de religiozitate, și prin urmare nici de moralitate. Inima lor e petrificată, ceea-ce se vede de acolo, că își ȳin de fală, când au curmat viața a sute de oameni. La această stare deplorabilă a contribuit în parte spiritul timpului. În secolul nostru s'a ridicat la putere așa numitul radicalism naturalistic. Științele naturale au făcut mare progres. Teoria unui Darwin, Bain etc. a dat naștere curentului, care predominesce lumea: a explica totul și toate din punct de vedere naturalistic; jos cu tot ce nu se poate explica în mod natural și nu consună cu rațiunea. S'a făcut, ce e drept, un bun pas înainte, și urmările acestuia poate n'ar fi fost de loc fatale, dacă din nenorocire acest sistem științific n'ar fi străbătut și în pâlurile ce lemai de jos ale popoarelor, cari apoi l-au înțeles fals. Ridicat odată la valoare radicalismul naturalistic, a scădut religiozitatea și cu aceasta moralitatea indivizilor. S'au găsit oameni, ca Proudhon, Bakunin, și Most, cari propagară în lume chiar și idei, că nu e Dȳeu etc. Masele inculte, dar' dedate a admite numai, ce vȳd cu ochii, au aprobat învățăturile lor, și astfel s'a format un fel de atheism modern. În acest atheism vȳd unii oameni mai profund cugetători rădăcina răului, care bântue acum atât de cumplit societatea omenescă.

În Franția a aflat radicalismul naturalistic interpretările cele mai vulgare, aci s'a încuibat mai întâiu atheismul. Cestiunea cu d-na Hugues, care a fost declarată de liberă pentru un omor precegetat și mărturisit din partea juraților, este un document despre confusiunea generală, ce există în poporul francez, cu privire la interesele lui sociale. Între astfel de împregiurări a rostit eruditul profesor de drept din Paris, Adolph Frank, în Collège de France, luna trecută, un discurs, în care înfățișează fidel tabloul societății moderne franceze, combatând atheismul. — Voiu face în cele următoare un scurt extras din acest interesant discurs:

„În viața morală, ca și în viața politică — ȳice d-l Frank — a popoarelor, sânt momente de confusiune, timpuri de nesiguranță, în cari nici un om de inimă nu poate să tacă. Noi, Francezii, am ajuns mai de vreme în această epocă, decât alte națiuni. Dacă căutăm cu ochii deschiși în giur de noi, recunoaștem, că spiritele și conștiința au intrat într-o stare de criză, care aduce cu sine pericole extreme. Ce-i drept, totdeauna au fost divergențe de păreri și partide, cari s'au luptat cu mai mult sau mai puțin foc între sine. Și tocmai această luptă este, care întărește credința în adevărul și triumful dreptății cu privire la soartea individului, ca și la soartea întregului neam omenesc. Dar' încă nici odată — ca acum — nu s'a format preste tendențele partidelor un sistem general, care absoarbe toate părerile și convingerile. Indiferența și negațiunea sânt relele, cari ne bântuie; ele ne răpesc conștiința individuală, națională și universală. Nu vreau să condamnel acel scepticism, care te îndeamnă să te ocupi cu reflexiuni științifice și filosofice, ci combat necredința, aceea oarbă și cerbicioasă necredință, care joacă aȳi mare rol, și care își exercează tirania sa domnie tocmai asupra organelor celor mai de jos a societății franceze!

Înainte de vreme erau fanatici religioși. Ei sânt de scusat, căci au fost însuflețiți de scopurile cele mai nobile; ei s'au luptat pentru unitatea religioasă în această lume și pentru fericirea sufletească în lumea cealaltă. Dar' ce motiv pot să aducă fanaticii ateismului de aȳi, pentru-că urȳesc până la dispreț pe cei ce eutază a le contradice? Ce-i drept, ei pășesc în numele libertății, judecării libere. Dar' ei nu se gândesc de loc, că negarea lui Dȳeu, aduce cu sine negarea sufletului. A nega sufletul însemnează a nega libera judecată; așa dar' ei neagă aceea, pentru care se luptă. În faptă atheistii nu voiesc să admită libertatea credinței, ci numai a necredinței; căci cea dintăiu implică în sine respectul de credința altuia, respectul către religione și cultul ei, care la ei nu există.

Deoarece-ce însă omul nu poate fi fără anumite sisteme, în cari își îmbracă mersul sorții sale, atheismul a creat un sistem nou, pe care îl numesc fanatismul legii naturale. Fatalistii recunosc numai dreptul natural al celui mai tare. Noua clasă gîrigeante a lucrătorilor, fiindcă începe a se simți mai tare, vrea să nimicească burghezia. Aceasta este consecuența logică a sistemului fatalistic, care totdeauna trebuie să producă criză și în fine despotism. Dintre toate

chimerele nu e nici una mai periculoasă, ca a voi să faci dintr'un popor atheist un popor liber. Atheismul produce numai sclavi, mai întâiu fiecare pentru pasiunile sale, apoi și pentru alți domni. El produce aceea însușire a poporului, despre care ȳice Tacit, că e o condițiune, ce premerge servilismului.

Conform acestui sistem este și programul politic. Nu se vorbește de răsturnarea acestei sau a acelei societăți, de răsturnarea acestei sau a acelei forme de stat, ci de răsturnarea întregii societăți omenesci preste tot. Proudhon, care a născocit în popor mișcarea de aȳi, a declarat, că anarhia este singura formă posibilă a societății viitoare. El nu se numia atheist, ci anti-theist. Blasfemie lui sânt cunoscute: *Dieu c'est tyrannie, Dieu c'est le mal*. Și nu numai între lucrători, dar' chiar și în bourgeoisie au astfel de frase trecere. Faptele atheistilor sânt expres călcarea dreptului?

Dreptul în genere este respectul față cu alții și față cu tine însu-ȳi. Acest respect își are baza s'a în legea de datorință, căreia sântem supuși. Această lege de datorință nu are nimic amestec în sine; ci ea ne învață, că o ființă înțeleaptă și liberă nu trebuie să se lase a fi condusă ca un animal prin instinctele și poftele sale, ci să se conducă însuși prin lumina minții, care exprimă schințea divină sădită în el, și care des-teaptă idea binelui, frumosului, adevărului și dreptății! Dar' dacă, după teoria atheistilor, nu există datorință; dacă unitatea ființei noastre (sufletul), unitatea familiei, a naționalității sânt numai nise iluzii; dacă ori-ce deosebire dintre mine și tine încetează; atunci viața omenescă este numai o uenaltă în mână celui ce se știe folosi de ea sau o pedecă, pe care o cine o poate înlătura, dacă îl genează. Patriotismul devine prejudeț; iubirea de oameni jucărie; familia și căsătoria rămân numai obiectele romanelor sensaționale. Față cu o astfel de stare socială proclamată de atheism, e și nici o mirare, că anarhistii predică maseilor: „Voi sânteti săraci și necăȳiți, flămânȳi și goi, pentru-că sânteti mai slabi. Haidaȳi dar', căutaȳi să fiți mai tari și, dați înainte, căci dreptatea e pe partea voastră!”

Mare adevăr a mărturisit prof. Frank, când a afirmat atheismul, ca una din cauzele primordiale ale socialismului!

Noi, cari trăim departe de Franția, Rusia și Germania încă nu ne-am molipsit, dar' se ne și ferească Dȳeu, să nu ne molipsim. Să ne deschidem însă ochii de vreme, să învățăm din pățania altora și să ne îngrădim bine, căci „paza bună păzește primejdia rea”. În vreme-ce promovăm cultura minții, tinȳend a ne mări tot mai tare cercul cunoscințelor noastre, să nu pierdem din vedere cultura inimii. Cei chemați să nu întârȳie a o nobilita spre binele individului, și a societății, din care face parte. Să nu uităm, că: „Nu nesciința e răul cel mai mare, ci prea multa sciință lipsită de educațiune, sau însoțită de o educațiune rea, — și rea este ori-ce educațiune, care n'are de basă moralitatea și religiozitatea!”

Corcodel.

Cronică.

Ministrul-president Tisza s'a reîntors dela Viena earăși deodată cu ministrul Bedecovici la Croație. După cum am arătat în numărul precedent, dl Tisza a colindat mult prin Viena și Maghiarii se întrebă cu drept cuvânt că oare ce va mai fi adus dl Tisza pentru Ungaria din Viena?

Numire. Au fost numiți: Dr. Gerasim Voith, fost practicant la judecătoria reg. din Gherla, vice-notar la tribunalul reg. din Deva. Acaȳi Litsek medic secundar din Buziaș, de medic erarial la scadele din Mehadia.

Transferări. Transferați au fost: Gerasim Tamas adjunct conducător de cărțile funduare dela Oradea-mare la judecătoria reg. din Szarvas, și Dionisie Roman dela judecătoria reg. din Medias, tot în calitate de scriitor, la judecătoria reg. din Békés-Csaba.

Serviciul telegrafic

al

„TRIBUNEI”.

Budapesta, 5 Februarie n. Casa magnaților. Contingentul de recruți s'a votat fără desbatere; s'a pronunțat suspendarea imunității membrilor casei magnaților, a baronului Carol Wartensleben și a lui Ioan Lónyay; apoi s'a încheiat ședința.

Cassa deputaților a primit definitiv proiectul de lege despre tutorat; apoi ministrul-president a răspuns la interpelaȳia lui Olay, privitoare la afacerea clădirii cheiurilor din Buda. Măne începe desbaterea asupra legii de budget, Marți asupra reformei casei de sus.

Director: Ioan Slavici.

Redactor responsabil: Cornel Pop Păcurar.

Editura și tiparul Institutului tipografic, societate pe acții în Sibiiu, sub responsabilitatea lui **Michail Gerula**.